

Dede Korkut ulu bilge

19 98 yılının "Dede Korkut Yılı" olarak kabul edilmesi üzerine Türk dünyasında Dede Korkut'la ilgili çeşitli etkinlikler düzenleniyor. Türk Dil Kurumu ile Selçuk Üniversitesi 6-10 Ekim tarihlerinde "Uluslararası Dede Korkut Sempozyumu" düzenlemeye hazırlanıyor. Dede Korkut'la ilgili yeni bir kitap hazırlığı içinde olan Selçuk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölüm Başkanı, Türk Halk Kültürü Uygulama ve Araştırma Merkezi Başkanı Prof. Dr. Saim Sakaoglu ile Dede Korkut üzerine konuştuk.

Konya ve çevresi ağırlıklı olmak üzere, son bir yıl içinde Dede Korkut konulu pek çok konferans verdiğinizi biliyoruz. Kimdir acaba bu Dede Korkut?

SAKAOĞLU: Dede Korkut; Türk'ün ulu bilge kişisidir. Ona tarihin şu veya bu döneminde yaşamış diye bir dönem ayırmak doğru değildir. O, bizim dar günümüzde, şen günümüzde aramızda olan bir alperendir, bir velidir, bir bilgindir, kısacası Türk toplumunun her şeyidir. Türk dünyasının değişik bölgelerinde mezarının (makamının) olması da, onun bu özelliğinin bir sonucudur. Tarih araştırmacıları ona bir dönem ararlarsa da onun yeri Türk'ün bulunduğu her yer ve onların gönülleridir.

Onun adına bağlı olarak anlatılan hikâyelerin ortaya çıkışı ve yazıya geçirilişi nasıl olmuştur?

SAKAOĞLU: Dede Korkut hikâyeleri (ki Dresden nüshasında 'Boy' olarak geçer) yüzyıllarca önce, kim olduklarını bilmediğimiz,

1998 yılının "Dede Korkut Yılı" olarak ilan edilmesi üzerine bir çok etkinlik düzenleniyor. Dede Korkut'la ilgili yeni bir kitap hazırlığı içinde olan Prof. Dr. Saim Sakaoglu, Dede Korkut'un ulu bilge kişi olduğunu belirterek, "O, bizim dar günümüzde, şen günümüzde aramızda olan bir alperendir, bir velidir, bir bilgindir, kısacası Türk toplumunun her şeyidir" dedi.

SEFA KOYUNCU

Prof. Dr. Saim Sakaoglu, Dede Korkut'un ilmi olarak ele alınması için, bu yıl Selçuk Üniversitesi ile Türk Dil Kurumu'nun müşterek çalışması olarak 6-10 Ekim tarihleri arasında bir kurultay düzenleyeceklerini açıkladı.

ancak Türk toplumunun sözü dinlenir kişiler tarafından anlatılmaya başlanılmış, zamanla gelişerek yazıya aktarıldığı günkü şekillerine ulaşmıştır. Hikâyelerin her birinde anlatılan olayın Türk tarihinde izlerini bulmamız mümkündür. Onun için her hikâyenin ortaya konuluş tarihi farklı olacaktır.

Dede Korkut ve hikâyeleri üzerinde kimler çalışmıştır?

SAKAOĞLU: Bu konuda sadece birkaç adı vermek yeterlidir görüşümdedir. Çünkü bu konuda pek çok kimse çalışmıştır. Ancak 1939'da ilk yayımından itibaren Dr. Orhan Şa-

ik Gökay, 1958'deki ilk yayımı ile Prof. Dr. Muharrem Ergin akla ilk gelen isimlerdir. Azerbaycan Türkleri arasında da Hamit Araslı mutlaka anılması gereken ilk addır. Bunların dışında da eserimize değişik açılardan yaklaşan bilim adamlarımız vardır: Prof. Dr. Fuad Köprülü, Prof. Dr. Mehmet Kaplan, Prof. Dr. Faruk Sümer, vb...

Dede Korkut Kitabı Türkler için neler ifade etmektedir?

SAKAOĞLU: Önce, böyle bir esere sahip olduğumuz için ne kadar övünsek azdır. Benzeri bir esere sahip olan ülke sayısı pek azdır. Ayrıca, Türk tarihi, dili, edebiyatı, halk bilimi, kısacası sosyal bilimler alanının pek çok dalında bizim için bulunmaz bir kaynaktır. Bu sebeple biz onu çok yönlü olarak ele alıyor ve değerlendiriyoruz.

Dünyadaki benzerleri arasında Dede Korkut Kitabı'nın yeri nedir?

SAKAOĞLU: Dünyada bu eserimizin bütün özelliklerini taşıyan eser yoktur. Çünkü bizim eserimiz anonim olma özelliğini taşımaktadır. Yani kimin kaleminden çıktığı kesin değildir. Gerçi Dede Korkut dilinden çıkıyor ama kimin kalemi olduğu belli değildir. Yabancı eserlerde ise genellikle yazar bellidir. Her hikâyeyi ayrı ayrı ele almak gerekirken biz sadece bir hikâye il görüşlerimizi ortaya koymak istiyoruz. Bizim Tepegöz'ümüz ile Yunan mitolojisinde yer alıp daha sonra yazıya geçirilen ünlü Kiklop Polyphemus karşılaştırılır. Genel görüş şöyledir: "Tepegöz'deki motifler daha zengin ve eskidir. Kabul edilir görtişe göre, Yunan mitolojisindeki benzer kahraman Anadolu'dan Yunanistan'a taşınmıştır." Bu konudaki görüş sahipleri arasında yabancı araştırmacılar ön planda yer almaktadır.

Dede Korkut Kitabı sanata yansımış mıdır?

SAKAOĞLU: Yansımıştır. Özellikle şiir ve tiyatro sanatına yansımıştır. Suat Taşer, Rahmi Özer, Turan Oflazoğlu, Firuzan Toprak gibi yazarlarımız tarafından tiyatro oyunu haline getirilmiştir. Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu ile Basri Gocul bazı boyları yeniden ve nazmen yazmışlar, destanı bir hava kazandırmışlardır. Ziya Gökalp, Bahçet Kemal Çağlar, Bahattin Karakoç, Yusuf Akgül tarafından şiir diliyle ifade edilmiş olan boylar vardır. Kısacası yeterli olmasa bile Dede Korkut kitabımız sanata yansımıştır.

Sizin bu konuda çalışmalarınız var mıdır?

SAKAOĞLU: 1970 yılından beri, aralıklarla da olsa Dede Korkut Kitabı ile ilgili çalışma ve derlemeler yapmaktayım. Zaten derslerimin konularından biri olduğu için de yıllardan beri konuyu ele almaktayım. Ancak 1998 yılının Türk dünyasında Dede Korkut Yılı olarak kabul edilmesi üzerine eski çalışmalarımı yenilerini bir araya getirmek istedim. Ayrıca bilime yardımcı olmak amacıyla da bazıları hiç bilinmeyen metinleri de içine alan bir kitap hazırladım: Dede Korkut Kitabı/Araştırmalar, Derlemeler, Aktarmalar. Bu çalışmam bin sayfa dan fazla olup sonbaharda satışa sunulacaktır.

Konya'da bu konuda ne gibi bir çalışmanın içindeisiniz?

SAKAOĞLU: Dede Korkut yılı ile ilgili gelişmeleri bildiğim için 10 ay kadar önce Fakültemizin dekanına bir toplantı yapmamızı arz ettim. Uygun karşılandı. Türk Dil Kurumu Yürütme Kurulu Üyesi olduğum için orada da böyle bir toplantı kararını alınca, üyesi olduğum iki kurulun bir toplantı yapmasını teklif ettim ve bu yıl 6-10 Ekim tarihleri arasında Konya'mızda, Türk Dil Kurumu ile Selçuk Üniversitesi'nin işbirliği ile uluslararası bir kurultay düzenleyeceğiz.